

Priekšvārdi

Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas periodiskajā rakstu krājumā „Valoda: nozīme un forma 15. Gramatika un vārddarināšana” apkopotas piecpadsmit publikācijas.

Krājums veltīts Jānim Endzelīnam (1873–1961), Latvijas Universitātes ilggadējam profesoram, Baltu filoloģijas nodaļas dibinātājam, izcilajam latviešu un baltu valodu pētniekam, fundamentālo darbu „Lettische Grammatik” (1922) un „Latviešu valodas gramatika” (1951) autoram, kuram 2023. gadā apritēja 150. jubileja.

Godinot profesoru Jāni Endzelīnu, Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļa 2023. gada 16. un 17. martā rīkoja 58. prof. Artura Ozola dienas starptautisko zinātnisko konferenci „Gramatika un vārddarināšana”. Tematiski konference bija saistīta ar vienu no svarīgākajām prof. Jāņa Endzelīna pētījumu jomām – gramatiku, t. sk. vārddarināšanu, šo jautājumu aprakstu un interpretāciju gan sinhroniskā, gan diahroniskā aspektā.

Konferencē tika nolasīti 42 Latvijas, Lietuvas un Japānas augstskolu un zinātnisko institūtu pētnieku referāti saistībā ar dažādiem gramatikas un vārddarināšanas jautājumiem areālā, tipoloģiskā, sastatāmā, kvantitatīvā aspektā latviešu un citu valodu materiālā.

Periodiskajā rakstu krājumā „Valoda: nozīme un forma 15. Gramatika un vārddarināšana”, ietverti piecpadsmit pētījumi, kas tapuši uz 58. prof. Artura Ozola dienas starptautiskās zinātniskās konferences referātu pamata.

Tematiski krājuma raksti iedalāmi divos virzienos – pētījumi, kas veltīti vārddarināšanas problemātikai, un valodas gramatiskās, t. sk. fonētiskās, sistēmas analīzei dažādos strukturālos, pragmatiskos, sociolingvistiskos un vēsturiskos aspektos.

Pirmo virzienu pārstāv šādi raksti: Jurgis Pakerys, Virginijs Dadurkevičs un Agne Navickaite-Klišauskiene (*Jurgis Pakerys, Virginijus Dadurkevičius, Agnė Navickaitė-Klišauskienė*) „How lemmatization and derivational annotation affect productivity measures: The case of deverbal agent nouns in the Joint Corpus of Lithuanian” (Viļņas Universitāte), Daiki Horigučī (*Daiki Horiguchi*) „Latvian reflexive and non-reflexive verbs and action nouns with *paš-* ‘self-’” (Kioto Universitāte), Jolanta Vaskeliene (*Jolanta Vaskelienė*) „Productive word-formation types of compound neologisms in the Lithuanian Language” (Viļņas Universitātes Šauļu Akadēmija), Daiga Deksnē „Priedēkļi lietvārdu vārddarināšanas modeļos un atvasinājumu semantika” (Latvijas Universitāte), Anna Frīdenberga „Ieskats vārddarināšanas jautājumos Jāņa Endzelīna darbos” (Latvijas Universitāte), Anna Vulāne “Tauriņu taksonomija: sprīžmešu dzimtas sugu nosaukumu derivatīvi semantiskā struktūra” (Latvijas Universitāte), Ieva Fībiga „Terminrade hipokratiskajā korpusā: osteoloģija un angioloģija” (Rīgas Stradiņa universitāte), Daiga Straupeniece „Substantīvu piedēkļu *-in-* un *-īn-* lietojums Būtiņģes un Sventājas latviešu valodā” (Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas Akadēmija).

Savukārt valodas sistēmas analīze aplūkota šādos pētījumos: Jūlija Korostenskiene (*Julija Korostenskiene*) „A generative syntactic analysis of Latvian grammatical prefixes *jā-*, *ne-*” (Viļņas Universitāte), Nijole Tomiene (*Nijolė Tuomienė*) „Development of Lithuanian dialects in the active Baltic-Slavic contact zone: Signs of the decay of morphological structure” (Lietuviešu valodas institūts), Ilze Auziņa, Guna Rābante-Buša „Sarunvalodai tipiskie fonētiskie līdzekļi: runas korpusa datu analīze” (Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts), Laura Rituma, Gunta Nešpore-Bērzkalne, Baiba Saulīte, Lauma Pretkalniņa „Salīdzinājuma konstrukcijas latviešu valodā” (Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts), Linda Lauze „Verbi *pietikt*, *trūkt* un teikuma priekšmeta locījums apgalvojumā un noliegumā” (Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas Akadēmija), Alla Placinska „Spāņu valodas dzimtes kategorija etnolingvistiskā un sociolingvistiskā aspektā” (Latvijas Universitāte), Anete Daina „Modālais darbības vārds *drīkstēt* īstenības izteiksmē un valodas ietekmējošā funkcija Saeimas sēžu stenogrammu korpusā” (Latvijas Universitāte).

Rakstu krājuma „Valoda: nozīme un forma 15. Gramatika un vārddarināšana” izdošanu finansiāli atbalsta Latvijas Universitāte, kā arī tās zinātniskās darbības attīstības projekts „58. prof. Artura Ozola dienas starptautiskā zinātniskā konference „Gramatika un vārddarināšana” 2023. gada 16. un 17. martā” (2023, projekta vadītāja Andra Kalnača).

Periodiskā rakstu krājuma „Valoda: nozīme un forma” 15. numurs „Gramatika un vārddarināšana” būs nodēris ne tikai kā mūsdienīgas valodniecības teorijas izmantojuma avots, bet arī kā mācību līdzeklis dažādos latviešu, vispārīgās valodniecības u. c. studiju kursos.

Krājuma sastādītāja pateicas visiem autoriem par ieguldīto darbu rakstu sagatavošanā, kā arī redakcijas kolēģijas un pieaicinātiem recenzentiem un konsultantiem par ieteikumiem publikāciju pilnīgošanā. Īpaša pateicība pienākas krājuma korektoriem Paulai Ozolai, Milanam Hopličekam (*Milan Hopliček*) un Anitai Butānei.

Andra Kalnača,

Krājuma „Valoda: nozīme un forma 15. Gramatika un vārddarināšana”
sastādītāja un redaktore

Priekšvārdam ir Creative Commons Attiecinājuma 4.0 Starptautiskā licence (CC BY 4.0) /
This editorial is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)